

II. Titulus quo conceditur privilegium, debet esse certus et authenticus; nec sufficeret mera confirmatio privilegii suppositi. *Nam qui confirmat, nihil dat* (c. 3 de Privil.)

III. Amittitur privilegium, non solum per revocationem a superiore factam, sed per renuntiationem illius qui gaudet privilegio; Nam liberum est unicuique Juri suo renuntiare (cap. 6, de Privil.) At non potest quilibet privatus renuntiare privilegiis, quorum conservatio alicujus corporis aut totius societatis interest, ut patet, etc.

Item amittitur privilegium per abusum: *Privilegium meretur amittere, qui permissa sibi abutitur potestate*. (Cap. Ubi Dist. 74). Quod axioma plerumque in eo tantum sensu valet, quod abutens mereatur per sententiam judicis aut superioris spoliari privilegio.

§ II.

QUID SIT DISPENSATIO, ET CUI DEBEAT DARI?

R. I. Dispensatio est *provida Juris communis relaxatio* in aliquo casu, ad aliquem effectum specialem.

Dispensatio supponit concessionem saltem *implicitam* superioris. Communiter silentium ejus non sufficit: *Is qui tacet non fatetur; sed nec utique denegare videtur*. (Reg. 44, in VI).

II. *Dispensatio non potest dari sine causa*. Si causa igitur non sit rectè exposita, dispensatio pro variis circumstantiis est subreptitia, vel obreptitia. *Mendax preceptor debet carere impetratis* (cap. 15, de Rescript.)

TRACTATUS PRIMUS.

DE PERSONIS.

Prolegomenis absolutis, ad materiam adeamus, veterem partitionem servantes: ideoque tribus tractatibus universi juris canonici has institutiones absolvemus: quorum, primus, de personis, secundus, de rebus; tertius denique, de judiciis, agetur. Integri verò omnes desumpti ex *D. J. L. Selvagii libris tribus institutionum canonicarum*.

CAPUT PRIMUM.

DE JURE PERSONARUM.

I. Tria potissimum hominum genera in Ecclesia Christiana veteres Patres agnovere, nimirum *Praefectos, sive Clericos, Fideles et Catechumenos*. Ad rem Eusebius Demonstrat. Evangel. Libro VII, cap. 2. *Tres per singulas Ecclesias ordines: Unus eorum, qui praesunt; duo eorum, qui subjecti sunt; quum Ecclesiae Christi populus in duos ordines sit divisus, in eorum, qui credunt, et eorum, qui nondum ad lavacri regenerationem adsumti sunt*. Quum igitur Personæ, quas Jus Canonicum respicit, eæ sint, quæ ad Ecclesiam pertinent, ejusque potestati subjiciuntur; hinc priori hoc titulo *de Jure Personarum* acturi, abs re non erit ex producta Eusebii auctoritate Personas in *Clericos, Fideles, sive Laicos, et Catechumenos* partire. Et sane Catechumeni, quippè qui in Ecclesiae gremium aliqua ratione admissi, aliquando etiam vocati sunt Christiani; ita Syn. Cpolitana Can. VI. *Licet enim*, ut Augustinus loquitur Tract. XI in Jo. *nondum filii essent, pertinent tamen ad Ecclesiam, seu servi*; immo salutem consequuntur æternam, si mortem subeunt, antequam baptizentur.

II. De Monachis, et Regularibus quæri solet, num hi aliud Personarum genus in jure nostro constituent. Profecto ubi in Monachorum primævam institutionem inquiras, ad communem fidelium cætum referendi sunt: at quum in sacris Canonibus a Clericis, et a Laicis plerumque distinguantur, hinc quartum personarum genus constituere videntur. Profecto licet Monachis patuerit dein ad ordines aditus, nunquam tamen vel nomine Clericorum Monachi ad Clerum admissi, vel reliqui ad ordines haud promoti nomine Laicorum accipiuntur.

§. I.

ETYMON VOCIS "LAICUS."

III. *Laici* ita dicti sunt a græca voce *populus, plebs, multitudo*. Et sanè plebem Ecclesiae constituunt nullo peculiari Ecclesiastico munere distincti. Hinc aliquando dicti sunt *Seculares*, (***) Syn. Tolet. IV, Can. XXII, alias XXI. (*)

quippè qui sæcularibus vacant negotiis, ac etiam *Idiotæ*, sive homines vitam in Ecclesia privatam agentes: Chrysostomus, *Hom. III, in Lazar, et Hom. XXXV, in I Corinth. cap. 14.*

§ II.

ETYMON VOCIS "CLERICUS."

IV. Quod verò ad Clericos spectat dubio procul hoc nomine donati sunt a græca voce, *Sors, hæreditas*. Ad rem Hier. Ep. II, ad Nepot. *Ministri Dei præterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus Sors, id est, Pars Clericorum est.* Quod nomen licet quandoque omnibus ex æquo fidelibus tributum: *Ad Colos. I. v. 12*, unde Theophanes, *Hom. XII, auditores suos vocat clerum* quando eos adloquitur; *non vero, o clere mi*: potiori tamen jure de iis est, qui divino cultui ministeria religionis impendunt, ut loquitur Constantinus M. *Leg. II, Cod. Theod. de Episc. et Cleric., Tit. II, Lib. XVI.*

V. Igitur Clerici propriè dicti sunt, qui sacro, ac publico aliquo munere in Ecclesia funguntur, sive præeundo, sive ministrando. Qua de re Clericorum ordo a Nazianz. *Orat. XX, in Laudem Basilii* adpellatus est *Ordo Sanctuarii*; eo quod a solis Clericis permissum sit eam sacræ Ædis partem intrare, ubi altare constitutum est, quæque proprii dicebatur *Sanctuarium*.

§ III.

DE DISTINCTIONE LAICOS INTER, ET CLERICOS.

VI. Clericos a laicis æque ordinis, ac potestatis ratione distingui, et quidem jure divino res est adeo evidenter antiquissimis probata monumentis, ut mirum omninò sit, quosdam ex recentioribus hæreticis istud in controversiam vocare non dubitasse. Et sanè nimis longum esset omnia Sacrarum Litterarum, ac veterum Patrum testimonia hic adversus Heterodoxos proferre. Vide Petavium, Natalium, Witasse, aliosque: pro instituti nostri ratione dumtaxat pauca proferemus.

1. In Sacro novi fæderis Codice Clerici distinguuntur a Laicis, uti pastor ab ovibus: *Attendite vobis, et universo gregi, in quos vos Spiritus S. posuit Episcopus regere Ecclesiam Dei: Act. XX, v. 28. Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneæ. . . . et quum apparuerit Princeps Pastorum* &c. I. Petri, cap. V, v. 2 et 4.

2. Apostoli eos ad Diaconatum viros adscivere, qui ex universæ Ecclesiæ consultatione viderentur *boni testimonii, pleni Sp. S. et sapientia*. Quorsum hæc, nisi quia a multitudine segregandi erant, et sacris ministeriis addicendi? Et sanè statim post sacro prædicandi, et baptizandi ministerio usi sunt. Ad rem Chrysostomus *Hom. XIII, in Act. Apost. Imposuerunt illis manus, quoniam Apostoli hoc ritu septem illos segregaverint a multitudine.*

3. S. Ignatius M. *Epist. ad Magnesianos n. 6*, æque Episcopis, et Presbyteris, atque etiam Diaconis divinum Jesu Christi ministerium commissum docet: illis quidem, ut præsent, his ut ministrent. Tum *Ep. ad Philand. n. 7*, fideles admonet, ut Episcopo attendant, Presbyterio, et Diaconis.

4. Clemens Alex. in *Lib. Quis dives salvetur* de Jo. Apostolo tradit eum, quum

post tyranni obitum a Patmo insula Ephesum redisset, vicinas quoque gentes rogatum visisse, partim quidem, ut Episcopos constitueret. . . . partim etiam, ut unumquemque eorum, quos Spiritus designaret, in clerum cooptaret.

5. Tandem Tertullianus, *Lib. de Præscript, Cap. 41*, hæreticos sui temporis eo nomine insectatur, quod apud ipsos, qui *hodie Episcopus, cras alius; hodie diaconus, qui cras lector; hodie presbyter, qui cras laicus*. Tum subnectit: *Nam et laicis sacerdotalia munia injungunt.* At quinam potuisset hoc hæreticis exhiberi, nisi divina institutione Clerici a laicis distinguerentur?

VII. Fateor equidem Sacerdotes aliquando vocatos fuisse omnes Christianos: at hoc nonnisi lato modo intelligendum: *Omnes enim, inquit S. Eucherius, sumus membra Summi Sacerdotis Domini nostri Jesu Christi.* Et sanè sicut vox *Sacrificium* æque lata, ac stricta notione acceptum reperitur in Sacris Litteris, et apud veteres Patres, ita quoque vox *Sacerdotium*. Egregium hac de re habemus Origenis locum *Hom. IX, in Cap. 16 Levit. Si membra mea ab omni concupiscentia carnis mortificavero, si mundus mihi crucifixus sit, et ego mundo, holocaustum obtuli ad altare Dei, et ipse meæ hostiæ sacerdos efficior.*

VIII. Igitur ubi S. Petrus *Epist. I, cap. II, v. 5 et 9*. Fideles adloquitur: *Ipsi tamquam lapides vivi superædificamini domus spiritualis, Sacerdotium sanctum offerre spirituales, hostias acceptabiles Deo, per Jesum Christum. . . . Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta*: illud profecto indicat, Fideles æque Sacerdotii, ac Regiæ dignitatis Jesu Chirti participes vota, preces, largitiones, benefacta Deo Patri offerre una cum sacrificio, quod ille nostri gratia peregit; qua ex conjunctione quidquid in iis, quæ petimus, vel offerimus pretii esse poterit, omninò oritur. Ad nobilissimam hanc dignitatem Baptismo evehimur, dum a Spiritu Sancto in Domini Sacerdotes inungimur, et sacro caractere distinguimur. Fidelis igitur quisque spirituali acceptione Dei Sacerdos est, spirituales hostias offert Deo: neque tamen id prohibet, quominus esse debeant in Ecclesia Sacerdotes ritè iniciati, ac peculiari auctoritate præditi ad offerendum Deo formidabile sacrificium, cæteraque obeunda munia, quæ Christus unis Apostolis, eorumque dignitatis hæredibus reservavit. Præsertim quum ipsemet Petrus, uti modo vidimus, ejusdem *Epist. cap. 5*, pascendi gregem Domini potestatem solis adtribuat Senioribus, sive Episcopis, et Presbyteris, quibus ut fideles subditi sint, *ibidem* admonet.

§ IV.

DE DIVISIONE LAICORUM.

IX. Christus quippè qui in hunc mundum advenit non terrenum, et periturum, sed spirituale, et æternum regnum fundaturus, Sacerdotium quidem divina, qua pollebat auctoritate, constituit; ad laicos verò, variosque eorum ordines, et conditiones manus non admovit. *Neque enim, ut loquitur Hieronymus in Ep. ad Galat. VI, venit mutare hominum conditiones.* Hoc autem quum Christus abs se alienum duxerit, factum hinc est, ut Ecclesia quoque neque ad se attinere hujusmodi curam putaverit. Jus quidem Ecclesiasticum laicos in fideles, et catechumenos distinguit; hæc tamen, aliave ejusmodi divisio nonnisi ea ratione inducta est, qua laici ad Ecclesiam, sive spirituale Christi regnum pertinent, quaque *Cives Sanctorum sunt, et domestici Dei*, ut præclare loquitur Apostolus *ad Ephesios II, v. 19.*

X. Perperam igitur dicitur Jus canonicum distinguere dominos inter, et servos, quum Ecclesia dumtaxat Canones ediderit, quibus dominos, et servos instituit, quoniam pacto mutua sibi invicem officia præstare debeant. Quare Paulus *ad Ephes. VI, 8, et 9*, postquam servos admonuit, ut dominis suis parerent in timore, et tremore, in simplicitate cordis (servi enim versuti, dolosi, et mendaces persæpe sunt) statim dominos hortatur, ut imperium auctoritatemque ita in illos exerceant, tanquam in Christi servos, scilicet sævitiem omnem, verborum acerbiteriam, et truces minas deponentes: *Scientes quoniam unusquisque quodcumque fecerit bonum hoc recipiet a Domino, sive servus, sive liber. . . . et personarum acceptio non est apud eum.* Eapropter licet jure Civili Romanorum inter personas servili nexu mancipatas contubernium esset, non matrimonium: *Lege XIV, § 3, Dig. de Ritu Nupt.* Ecclesia tamen editis Canonibus decrevit matrimonium inter servos legitimè contrahi, quod in Christo Jesu, ut loquitur Apostolus, *neque liber et, neque servus, qui a sacramentis Ecclesiæ sit removendus:* Cap. 1, de Conjug. Serv. Eadem ratione Apostolus *ibid.* parentes, et filios, viros, et uxores docet, qua pietate, qua charitate, quo obsequio se invicem prosequi debeant.

XI. Principibus quoque, magistratibus, et cuicui sublimiori potestati ipso jure Ecclesiastico fidelis obedire adiguntur, et quidem ex Christi doctrina: *Reddite, quæ sunt Cesaris, Cesari, et quæ sunt Dei, Deo:* Matth. XXII, 21; Hinc Princeps Apostolorum *Ep. I, cap. 2*, fideles jubet Reges honorificare, iisdemque subditos esse: Et S. Paulus *Ep. ad Rom. cap. XIII, v. 1 et 2*, sic præcipit: *Omnia potestatibus sublimioribus subdita sit: Non est enim potestas nisi a Deo: quæ autem sunt, a Deo ordinatae sunt. Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.* Eadem habet *Ep. ad Titum III, v. 1. Admone illos Principibus, et potestatibus subditos esse, dicto obedire, ad omne opus bonum paratos esse. Neminem excipit Apostolus, inquit hic Theodoretus, non Presbyteros, non Præsules, non Monachos.* Id quod illæsa, cui maximè favent Catholici Principes, Ecclesiasticorum immunitate accipiendum est.

XII. Deus omninò omnis auctor est potestatis. 1. Quod hominibus tacitè inspiraverit consilium subjiciendi se Principatui, a quo defenderentur. 2. Quod imperia inter homines utilissima sint servandæ concordie, disciplinæ, religioni. Porrò quidquid boni est, a Deo, tanquam a fonte emanat. 3. Potestas tuendi ab adgressore vitam, et opes hominibus a Deo tradita, atque ab ipsis in Principem conversa, Deum primum habet auctorem: igitur Principes ea potestate ab hominibus donati, hanc ab ipso Deo accepisse dicuntur. Quamobrem Petrus *Ep. I, cap. 2*, Principatum *Humanam creaturam* nuncupat, quàm Paulus *potestatem a Deo institutam.* Humana igitur, et divina est varia ratione spectata. 4. Denique Suprema auctoritas a Deo est, quippè quod eam a sapientibus institutam ipse probavit.

XIII. Nulla unquam gens sæcularibus potestatibus magis paruit, quàm primæ ætatis Christiani, qui a Christo Jesu, et ab Apostolis edocti nunquam ausi sunt Principibus a Providentia sibi datis repugnare, licet illi infideles essent, atque adeo Ecclesiam Christianam, Christianosque diris exagitarent persecutionibus. Ad rem Lactantius Lib. V, *Quum nefanda patimur, ne verbo quidem reluctamur, sed Deo remittimus ultionem.* Et Tertullianus ad Scapulam cap. 2: *Christianus nullius est hostis, nedum Imperatoris, quem sciens a Deo suo constitui, necesse est, ut et ipsum diligat, et revereatur, et honoret, et salvum velit.* Postremò Irenæus Lib. V, cap. 24. *Cujus jussu homines nascuntur, hujus jussu et Reges constituuntur.*

XIV. Itaque si Apostoli ex Christo mandato ita cautum voluerunt, si ita locuti sunt veteres Ecclesiæ Patres, dum Principes Ethnicæ religionis vinculis constricti adhuc detinebantur; quis, nisi cæcutiat, non videt, potiore jure illorum verba et sanctiones ad Principes Christianos referri oportere, qui a Deo religionis vindicæ, et custodes constituti sunt? Unde (**) Hispaniarum Concilia obedientiam erga sæculi Principes a fidelibus sub anathemate deferendam præcipiunt, et (*) Synodus Trident. *Sess. XXV, Ref. Cap. 20*, Catholicos Principes *sanctæ Fidei, Ecclesiæque protectores* divinitus constitutos docet. Leo M. Epistola XXIX ad Pulcheriam Augustam: *Res humanæ aliter tutæ esse non possunt, nisi quæ ad divinam confessionem pertinent, et Regia, et Sacerdotalis defendat auctoritas.* Et Isidorus, Lib. III, Sent. cap. 53: *Principes sæculi, inquit, nonnunquam intra Ecclesiam potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eandem potestatem disciplinam Ecclesiasticam muniat. Ut quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, potestas hoc imperet per disciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum caeleste Regnum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi contra fidem, et disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipsamque disciplinam, quam Ecclesiæ humilitas exercere non prævalet, cervicibus superbiorum Potestas principalis imponat, et ut venerationem mereatur, virtute potestatis impertiat. Cognoscant Principes sæculi Deo debere se rationem reddere propter Ecclesiam, quam a Christo tuendam suscipiunt.*

XV. Verùm qua ratione ex divino præcepto obedientiam, atque obsequium Principibus præstare jubemur, eadem sæpius ipsis inculcatur, ut ne præscriptos suæ potestatis limites prætergrediantur: quum Imperium, et Sacerdotium ita semper fuerint inter se distincta, atque discreta apud veteres, ut illi jus omne, arbitriumque in Rempub. et res politicas, huic verò in religionem, et res spirituales adscriptum sit. Adposite Symmachus Papa in Apolog: *Conferamus autem honorem Imperatoris cum honore Pontificis: inter quos tantum distat, quantum ille rerum humanarum curam gerit, iste divinarum.*

XVI. Ipsi quoque Principes ad jura Majestatis Ecclesiæ regimen non spectare ingenuè professi sunt. Valentinianus Senior petentibus Episcopis facultatem cogendæ Synodi pro instaurando Consubstantialitatis dogmate respondit: *Sibi, qui e Laicorum numero erat, non licere se ejusmodi negotiis interponere:* tum Justinianus Imper. Novella VI, Collatione I in Præfatione: *Maxima quidem hominibus sunt dona Dei superna collata clementia, Sacerdotium, et Imperium. Illud quidem divinis ministrans, hoc autem humanis præsidens, ac diligentiam exhibens, ex uno eodemque principio utraque procedentia humanam exornant vitam.*

XVII. Quod autem Principes sæculi de causis Ecclesiasticis aliquando leges sanxerint, haud inde inferas, illos in Ecclesia potestatem exercuisse suam, sed potius in Rep. et quidem pluribus titulis.

1. Quod jure suo Ecclesiam, et Religionem tueantur. Quum enim ejusmodi sit civilis Societatis natura, ut sine Religione non subsistat; profectò quum ad Principes Reip. spectet cura, eo nomine etiam Religionem, et Ecclesiam tueantur oportet: August. Lib. III, *contra Cresc. cap. 15*, et Isidorus, *Can. XX, Caus. 23, Quæst. V.*

2. Ut Canones Ecclesiasticos suis legibus confirmantes, pœnasque subinde temporales adjunctas, illorum executionem faciliorem redderent. Hinc veterum præsertim Orientalium Conciliorum ea fuit praxis, ut Imperatoria Conciliarium Decretorum confirmatio expeteretur.

3. Ut Ecclesiasticis Canonibus etiam civile robur accederet, dum per civiles leges confirmarentur. Quamobrem qui in istiusmodi Canones impingeret, duplici se obstringeret crimine, quod Ecclesiasticam, et civilem læderet potestatem atque ita duplici pœna Ecclesiastica, et civili puniretur: Justin. *Novell. VI, cap. 1.*

4. Possunt quoque Principes, tanquam Capita Corporis politici leges condere, quæ in laicos licet directæ, politiam tamen constituent Ecclesiasticam. Exemplo esse potest Constantini M. Lex de non ordinandis Curialibus: *Leg. III, Cod. Theod. de Episc. et Cler.* ac binæ Constit. Neap. scilicet Rogerii Northm, et Friderici Suevi de non ordinandis Servis Adscriptitiis, al. Villanis: *Constit. Errores, Tit. de his, qui deb. acced. ad Ord. Cler. Constit.* Adscriptitiis, *Tit. de Vassallis, al. de Villanis.* Tum et novissima Sanctio Caroli Borbonii de non ordinandis unicis; ne scilicet desint, præsertim in Provinciis, qui publica munia exerceant. (**). Et Constitutio Alphonsi I, Castellæ, qua cautum in Hispania erat, ne fideles bona sua immobilia in Ecclesiarum manus transferrent: *Videsis Sancti. IV, cap. 32 et 33, Tit. I, Lib. IV, vulgò Autos Acordados, quàm quidem ad Indiarum Regna extendi voluit Supr. Indiar. Senatus: Legesis Adnot. IV, ad Tit. I, Lib. IV, vulgò Autos Acordados. (*)*

5. His demùm accedit, quod Principes subinde non meræ Canonum interpretationi adhæserint, sed de Episcoporum consilio eorum mentem aliquibus additionibus suppleverint: quo nomine Justinianum Jo. Scholasticus commendat: *Præf. suæ Coll. apud de Marca, Lib. II, cap. 11, n. 4.*

XVIII. Non negaverim aliquando Principes jus tuitionis fuisse egressos, ac Sacerdotum jura sibi adrogasse; quo nomine inter alios Principes præcipuè censetur Justinianus. Verùm hisce in casibus Episcopi, ac præ cæteris Romani Pontifices intercesserunt, ne qui per Rescripta Principum admissis Canonibus, aut libertati christianæ adversum induceretur. Verùm hoc de capite alibi.

§ V.

DE DIVISIONE CLERICORUM.

XIX. Ac primo illud omninò animadvertendum, nomina *Ordinis, Gradus, Officii* fuisse aliquando a veteribus promiscuè usurpata ad significandas diversas in Ecclesiæ ministerio Clericorum functiones. Hinc Hier. contra Jovinianum, *Lib. V, Alium ordinem Pontifex tenet, alium Sacerdotes, et alium Levitæ.* Tum ib. *Episcopus, Presbyter, et Diaconus non sunt meritorum nomina, sed officiorum:* et Comm. in Michæem VII, de Episcopis, Presbyteris, et Diaconis scribit: *Non dico, quod istiusmodi gradibus in Ecclesia non debeatis esse subjecti.*

XX. Verùm strictiùs loquendo *Ordo* officium Ecclesiasticum significat, ad quod quis ritu mystico inaugurator, vel potiùs illius exercendi jus, sive potestatem: *Gradus* locum Hierarchicum designat, quem quis ratione Ordinis consequitur; tandem munia singulis Ordinibus addicta *Officia* nuncupantur.

XXI. Apud omnes pæne Theologos recepta sententia est, ordines alios, præterquam septem, non numerari: scilicet: *Presbyteratum, Diaconatum, Hypodiakonatum, Acolytatum, Exorcistatum, Lectoratum, et Ostiariatum.* Plerique Canonistæ duos addunt; nempe, Episcopatum, et Primam Clericalem Tonsuram. Illum enim puram putat ordinis Presbyteratus extensionem; istam verò nonnisi ad cæteros ordines suscipiendos præparationem esse inficiantur, at verò duos a re-

liquis distinctos ordines esse contendunt. Nos veluti media via incedentes, Episcopatum quidem distinctum a Presbyteratu ordinem fatemur; primam verò Clericalem Tonsuram nonnisi Ordinum tyrocinium esse censemus.

XXII. Ac primo Episcopatum Ordinem esse a Presbyteratu distinctum plura evincunt. 1. *Distinctus Consecrationis ritus.* Nimirum distincta manuum impositio, uti Diaconatum a Presbyteratu ab Episcopatu, tanquam diversos Ordines distinguit.

2. *Distincta Potestas.* Presbyter enim nonnisi Filios Ecclesiæ gignit; hoc est fideles per baptismum. At Episcopus gignit Patres; hoc est Episcopos, et Presbyteros per Sacramentum Ordinis.

3. *Distinctæ Progressiones, ac Imitationes gloriæ cælestis.* Ad rem Clemens Alex. Strom. Lib. VI, et Pædag. Lib. III, cap. 12: *In Ecclesia Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum Progressiones sunt: imitationes gloriæ angelicæ.* Progressiones profectus designant de uno in alium locum superiorem. Tum si Episcopatus a Presbyteratu non distingueretur, uti Presbyteratus a Diaconatu, immeritò Progressiones illæ dicerentur *Imitationes gloriæ angelicæ,* quum in cælestibus illis Spiritibus diversi æque dignitatis, ac Officiorum Ordines sint constituti.

4. *Episcopi Presbyteris præstant, uti Presbyteri Diaconis.* Origenes, quem Presbyterum fuisse omnes norunt Hom. II, in Hierom. scribit: *plus a se exige, quam a Diaconis; ab his vero plus quam a laicis; plus rursus ab iis, quibus super Diaconos, et Presbyteros commissum est regimen, et principatus Ecclesiæ.* Non absimili ratione loquuntur antiquissime Ecclesiæ Patres, Irenæus, Tertullianus, Hieronymus, Eusebius, alique: ac præcipuè in genuinis S. Ignatii M. Epistolis crebræ occurrunt in hanc rem sententiæ. Speciminis loco sit singulare ex Epistola ad Magnesianos testimonium, ubi exhortatur eos, *ut in concordia omnia agent Episcopo presidente Dei loco, et Presbyteris loco Senatus Apostolici, et Diaconis, quibus commissum est ministerium Jesu Christi.*

XXIII. Rem omnem paucis contraham: Ordinis natura, uti modo vidimus, in eo est, ut officium Ecclesiasticum significet, vel potiùs illius exercendi jus ritu mystico collatum. Igitur ubi distinctus consecrationis ritus, distincta potestas, distincta munia, ibi profectò distincti ordines. Atqui Episcopatus, et Presbyteratus invicem, distinguuntur ritu consecrationis, potestate, progressionem, auctoritate. Id modo producta argumenta evidenter demonstrant: igitur Episcopatum a Presbyteratu, Ordinem ab Ordine prorsus distingui ambigendum non est.

(**) XXIV. Verùm qui Episcopatum distinctum a Presbyteratu Ordinem esse inficiantur, reponunt, manuum impositionem super caput inaugurandi in Episcopum aliam esse ab ea, quæ in Presbyteri ordinatione fit, sed ritu, non reipsa distinctam; potestatem aliam esse, at non potiorem, sed æqualem erga conficiendum Corpus Christi, ad quod institutum est Sacramentum Ordinis: alias quoque esse fatentur progressionem, et imitationem cælestis gloriæ; at imbecillia esse contendunt momenta ex allegoriis depromta: denique Episcopos Presbyteris præestare concedunt, sed dignitate, non ordine, uti Papa Patriarchis, Patriarchæ Archiepiscopis, Archiepiscopi Episcopis. (*)

XXV. Quod verò ad primam Clericalem Tonsuram attinet, nobis magis probanda Gonzalezii opinio videtur, qui in *Cap. Præterea I. de Apostatis* fatetur quidem clericorum nomine aliquando simplices attonsos comprehendere, quod hos quippè qui laici non sunt, sed a vulgò selecti, et in sortem Domini adscripti, Ordo

Clericalis complectatur; at *ibidem* diserte docet, *ex veriori sententia dicendum proprie, et stricte primam tonsuram non esse ordinem, sed præviã dispositionem ad ordines, cujus cooptationis ratione ita tonsuratus dicitur habere ordinem clericalem, et per consequens fruitur privilegio Canonis, et privilegio fori.*

XXVI. Et sanè I per clericalem tonsuram nulla confertur initiatis spiritalis potestas; neque 2 peculiare aliquod Ecclesiasticum munus ipsis exercendum committitur. Adstire enim eum superpelliceo Ecclesiæ ministeriis; necnon ordinum minorum officia in defectu eorum, qui illos susceperunt, exercere, jure novissimo attonsis æque commune est, ac laicis. 3. Concilium Tridentinum *Sess. XXIII, cap. 6*, illam expressè ab ordinum albo expungere videtur: *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus, &c.* 4. Catechismus R. Part. II, Cap. 7, num. 13, disertè tonsuram *quamdam ad ordines suscipiendos dispositionem* adpellat. 5. Demum ex Trid. *ibid. cap. 8*, unusquisque a proprio Episcopo est ordinandus; si secùs fiat, ordinans a collatione ordinum per annum sit suspensus. Verùm Sacra Congregatio, fatente ipso Fagnano in *cap. Cum contingat num. 38*, declaravit, Episcopum Hieracensem ob primam tonsuram extraneo collatam suspensioni non esse subjiendum; quoniam *Tonsura a Concilio non habetur pro ordine.* Verùm non est cur in hac re diutiùs immoremur.

CAPUT SECUNDUM.

DE PRÆROGATIVIS, ET PRIVILEGIIS CLERICORUM.

I. Ac 1. antiquitus Clerici pluribus iisdemque honorificis titulis decorati sunt: nempè communi loquendi usu dicebantur: *Patres, Domini, Doctores, bene vivendi Auctores, Angeli Dei, &c.* Tum *Ordo Sanctuarii*, ac eorundem diversi Ordines *Imitationes gloriæ angelicæ* dici consueverunt. Naz. *Orat. XX, in laud. Basilii.* Clem. Alex. *Strom. Lib. VI, et Pædag. Lib. III, cap. 12.*

II. In publicis precibus, sacris Processionibus, aliisque ecclesiasticis functionibus semper primum locum obtinent, laicosque anteunt: quinimò in Ecclesiis laicis omninò vetitum est, dum divinum officium, et Missæ sacrificium celebratur, ingredi sacra septa plerumque canceliis distincta, quum in eis solis clericis tunc temporis consistere liceat: *Canon LXIX.* Sextæ Syn. Adhæc. S. Benedictus licet omnes indiscriminatim suos monachos ejusdem prorsus regulæ fibula obstrincerit, attamen Monacho Clerico primum in choro concedendum præscribit.

III. Haud contemnenda illa prærogativa est, qua fruuntur Clerici: nimirum ut vitam agant ex redditibus Ecclesiæ, Decimis, Primitiis, aliisq; populi oblationibus. Et sanè 1. isthoc obsequii genere tum populus Judaicus suos Sacerdotes, tum Abrahamus Melchisedecum honore est prosecutus.

2. Idipsum Christus tum exemplo, tum doctrina probavit. *Exemplo:* plures enim mulieres Christum sequebantur, ut quæ ipsi, ejusque Apostolis necessaria essent, de suis facultatibus ministrarent. *Matth. XVII, et Luc. VIII, Doctrina:* Apostolos enim ad evangelizandum mittens eos ab civitatum, locorumque incolis hospitium, et alimenta recipere jussit, rationem subnectens: *Dignus enim est operarius cibo suo.* Matth. X, et Luc. X.

3. Idem Paulus Apostolus pluribus demonstrat haud semel in suis Epistolis, ac præsertim *I. ad Cor. cap. 9*, et quidem 1. ex jure gentium. Neque enim miles tenetur suo sumtu militare, sed a provincialibus, uti Augustinus loquitur, accipit

decrata sibi stipendia. 2. Ex ratione. *Quisnam unquam prohibetur de vineæ fructu edere, vel cujuslibet arboris a se plantatæ? aut num qui pascit gregem, de lacte gregis non manducat?* 3. Ab inæqualitate dati, et accepti, idque sub metaphora seminantis, et metentis; quasi diceret: qui seminat multò plus a terra metere exspectat, quàm in eam projecit: atqui spiritalia, quæ seminantur, oppido potiora sunt carnalibus, quæ metuntur: *iqui igitur grave videbitur, si nos spiritalia vobis subministrantes, vicissim carnalia recipiamus?* 4. Demum ex Lege Mosis, quæ *Deuter. XXV*, idipsum per allegoriam Bobis trituranis indicat, cui os alligare, sive obturare nimix crudelitatis est argumentum. In quo sanè Spiritum S. id præcipuè intendisse docet Apostolus; nimirum, ut Evangelii ministri ab iis quos instituunt, quo natriantur, accipiant. Unde concludit: *Nunquid de bobus cura Deo est? An propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt....; Nescitis, quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita et Dominus ordinavit his, qui Evangelium adnuntiat, de Evangelio vivere.*

4. Demum eadem semper fuisse videtur antiquissima Ecclesiæ consuetudo, ut Clericis a plebe honesta corporis alimenta præberentur: et quidem vel ex oblationibus super altare fieri solitis, ubi non panis tantum, et vinum, sed res etiam aliæ necessariae, et nonnunquam pecuniæ in Ecclesiæ sustentationem offerebantur: Hieron. *Ezech. XVIII. (***)* et Syn. Emerit. *Canon XIV, (*)* vel ex fructibus, avibus, et animalibus, quæ Episcopis, et Presbyteris domum mitti consueverant, Diaconis, et reliquis clericis distribuenda: Canones ex sic dictis Apostolicis *III, et IV*, vel ex oblationibus, quas singulis mensibus in Ecclesiæ arcam fideles pro libitu inferebant: Tertull. *Apolog. cap. 39*, unde videtur orta consuetudo semel per mensem oblationes inter clericos distribuendi, de qua Cyprianus *Epist. 28. et 66.* vel demum ex agris, et possessionibus Ecclesiæ donatis, quæ licet tribus prioribus sæculis oppido tenues essent, at pace Ecclesiæ reddita valdè adauctæ sunt. Verùm de his fusiùs alibi, ubi de decimis, oblationibus, aliisque Ecclesiæ redditibus sermo reddibit.

IV. Porrò præcipuum Clericorum privilegium illud semper est habitum, quod tum 1. ab publicis, sordisque muneribus; tum 2. ab tributis, et vectigalibus; tum 3. ab judiciis sæcularibus immunes fuerint. De tertio hoc exemptionis genere opportunè reddibit sermo *Lib. III*, primum igitur, ac alterum, nimirum personalem, et realem clericorum Immunitatem hic tantummodo explanare adgredimur.

V. Principio autem statuendum quid realis, quid personalis immunitatis nomine veniat. Realis dicitur Immunitas, qua bona Ecclesiarum, et Clericorum a tributis, vectigalibus, oneribusque aliis laicalibus eximuntur. *Semel enim Deo dicatum, non est ad usus humanos ulterius transferendum:* Cap. 51, de Regulis Juris in VI.

VI. Personalis verò Immunitas ita dicta, quod personas Ecclesiasticas spectet ea est, quæ clericos ab oneribus personalibus, quæ corpore geruntur, eximit: *Cap. 1. et 4. de Immunit. Eccles. et Leg. I, cum seq. Cod. de Episc. et Cler.* Primum de Personali, dein de Reali Clericorum Immunitate lubet verba facere.

§. I.

DE PERSONALI CLERICORUM IMMUNITATE.

VII. Personalem Clericis immunitatem fidei luce præeunte, Episcoporumque consilio, et hortatu primus indulsit Constantinus M. uti refert Eusebius: *Lib. X,*